

Irodalom

Vasadi Péter: Fényromok

„Én semmit sem akarok. / Bennem akar valaki” — írja Vasadi Péter *A stalker védekezése* című versében. Tarkovszkij filmjében a stalker vezeti be a boldogulni vágyókat egy, az emberi világnál nagyobb erejű térbe. Nem önös érdekből indul, tudja, hogy a kívánságokat (igazi, eltakart kívánságainkat) teljesítő Szobába nem szabad belépnie. De megérzi a romos némaság áthághatatlanában rejlő szabadságot és ezért kezdhet el újra és újra beszélni.

Vasadi új verskötetete, a *Fényromok* ennek a hangtalanságában (választalanságában?) is elhallgathatatlan területnek a határvidékén íródott. A stalker nem jut, nem juthat be, nem hallgathat el; ki kell töltenie a *közt* — beszél. Vagy inkább hagyja megszólalni azt, ami nála erősebb és több: „Várakozásod / nem nyitja az ajtót, de / mögötted egy várost melegít. / A kulcs motozását nem hallod / a zárban, de szól a harang.” (*A szeretet realitása*) Mintha visszape-regnének egy határról a szavak és mégis, a teljesületlenség, a *kudarcc* ellenére lehetne pontosan beszélni, vagy egész *egyszerűen*: még lehetne beszélni is. Ahogy azok a választottak, akik nem tehetnek róla, de nem is tudják, hogy azok. „Tehát illet/hogy -én-, -magam-, -nckem- / nem nagyon ismerek. Mert / az vagyok, mi nem vagyok. / De ami nem vagyok, a -semmi- / az. Azaz hogy még a semmi is / vagyok. Vagyis egészen / naplemente. Tehát / egészen pirkadat.” (*Röntgenkép*)

Vasadi verseinek „alaphangja” a mögöttük meghúzódo, a szó ellentétét egységbe foglaló, a kimondásnál nagyobb erő: a csend. Kötetének felosztásában a nyitó „Csönd, világ” és a záró „Kettőnk csöndje” fejezetek *közt* húzódo versek nem kihívást, hanem a maguk *csendes* tragikumában felmutatott erőt sugallják. „Ha csönd lehetne végre, / sírás hallatszanék / meg csontropogtatás — írja. Visszahúzódozásának szándéka a *közvetítő*, aki egy önmagát meghaladó tér üzenetét próbálja sugározni, és ezt tekinti akkor

is küldetésének, amikor körülötte, benne sorvad a világ, elhalkul a kimondott szó; akkor is, ha elveszitheti életének egyetlen realitását: hitét.

A hétköznapi víziói, a köztes, az elhagyott, eldobált dolgok, emlékek zsúfolódnak lassanként össze Vasadi verseiben. Megáll a *belépés*, a Szoba ajtaja előtt, mert tudja, hogy amit elhagyott, annak kell számára először megnyílnia: „Mert épp a rossz az, aminek / meg kell történnie. A jó / erős, elég, ha van. Hátunk / mögött a múlt ilyen, / s tulajdonképp lakatlan. Egy / Ismeretlen lakja csak s / kapuja csukva van. Jövőnkben / kellene egészen kinyílnia, de / ott súlyos ködök hullámszanak.” (*Nyitott kapu*) A visszahallgatás fokozatain keresztül észrevétlenül megnyílik a tér. Aki itt áll, „aki bírni akar valamit”, az nem *mássá* teszi a világot, hanem hagyja magát a világ által megérinteni. Körösi Csoma Sándornak ajánlott versében írja: „Mert igazán az hír, akinek / nincsen, akinek egyedül a / hatalmas Nincse van.” (*Szépirodalmi Könyvkiadó*)

Kelényi Béla

Németh G. Béla: Babits, a szabadító

Szigorúan tárgyszerűnek tűnő hangjával megtéveszti az olvasót Németh G. Béla Babits-tanulmánykötete. A tárgyilagos stílus ugyanis izgalmas kérdéseket rejt: Helyesen soroljuk-e Babits regényeit lírája mögé; csakugyan gyengébb-e a próza a verseknél? Milyen értékeket rejtenek a fiatalkori művek? Hogyan viszonyult Babits a forradalomhoz? Hogyan a valláshoz? Milyen eszmék hatottak rá? Milyen világról vall irodalomtörténete? Milyen szerelem-felfogásról tanúskodik a *Timár Virgöl fia*? Hosszan sorolhatnánk még a kérdéseket, melyeket kellő filológiai és irodalomtörténeti megalapozottsággal elemez a kötet szerzője.

Nehéz eldönteni, mi a legmegkapóbb ezekben a tanulmányokban. A szerző széles műveltsége? A megfogalmazás merészsége? A mód, ahogy tisztáz mindaddig elmosódott kérdéseket? Vagy figyelme, melyből mindig jut egy-egy pillantás a mának is?

Címadó tanulmánya az identitását szüntelenül újraépítő, mindenféle merevséget elutasító köl-